

2687

Skogsnuvan oc
skogmannen.

Skogssnuvor.

Där va di kalla skåusnuor.

Då va ja ente komfermört. De va i gården här utanåmm byen; å där va jille såmm ongdämmen hade; å glyttana ble tjea au -ed å skole gå hömm. Å vi va en hel del å skole gå hömm. Å där komm en kar gåenes ifrå tjärkan; å hann stötte po våss, å jo nämmor hann komm, jo höjjare ble hann. Vi ble rädda å måtte sprinja te gården ijänn. De va skaumannen trode vi.

Gillet ägde rum i Nils Mårtenssons gård, som ligger strax utanför Vombs by vid vägen till Björka. Detta hände alltså i början av 1860-talet.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

2

Spökeri för-
hindras genom
linfrö.

Gengångare.

Så va här en mann, de va i Veberöd. Hann va begraft, männ
di konne ente ble au me -en. Hann hade bedreved nån lehed,
Så ströde di hörfrö ifrå graven å ti bostäen; å ingan hann
hade räkknad di, kone hann ente komma ijänn.

2687

Gengångare.

3

Där va en man såmm bode här närr i Myllehusen. Hann
hade vad lafod ve Svansjö. Dänn ble di ente au me ihällor.
Di kone se -n mitt åmm dan; hann komm å va klädd i sina klär.
Å så jikk di ti prästen - en såmm ja har gåd å lest fårr,
hann hidde Wigren; å så Jylllik - hann fikk klåkkarekalled
här, hann va litta i släjt me Nygårana. Så va de åmm ditta
harrada, di va så besvärade au ed. Di ville di skole lesa
övor -en. Männ de ville ente Wigren po villkör. "De kann vi
inte jära nånting ve, vi kann helt enkelt ble olykkelia." -
Männ Jylllik sa: "Vi e två lärda manna, nåkk ska vi våga å
språka hanom te."

Männ Jylllik trode hann hade nåntinj hann ville hatt
ypad.

De omtalade prästerna voro: Gustaf Adolf Wigren, f. 1804,
kyrkoherde i Vomb 1856-1866, sedermera kyrkoherde i Störa
Hariie, död 1875, samt Jonas Peter Gúlich, f. 1816, klockare i
Vomb på 1860-talet, slutligen kyrkoherde i Silvåkra, död 1884.

Når di då komm mitt ude po sjön, så va där en å frågte: "Va e
de gommorna i Svarje sior, när di sätter inj bröed i bagaronen?" Pjästen
Hann sa: "De behövor du ente bry de åmm, tjör bara du." (Di sa jo Hebrekt leon
alltid "I Jesu namn", di gamle, när di stänjde bagarons-fjelen. Hade i Vomb.
hann sajt ded, så trode di ad bliedhade sjonked nör i sjön.) Så 2687
måtte dänn onde bära blied övor. De va dänn onde hann hade tvinjad
ti å färsla -d övor. Å de komm hid, å de e sannt, där va blitág po
hällten. 5

Männ så hade hann vad i Vevre å predikad, så fittj hann dänn
onde i vöjen, så dänn konne ente gå. Å hann sa ti dränjen: "Gå å ta
de högra juled au." Så måtte dänn onde tjenstjöra såmm jul onge ajse-
len te di komm te Våmm. Når di då komm framm, så sa hann: "Nu e du
fri å kann resa, männ rör ente mitt tag å ta de mä de." Hann rörde
ente nå'd, männ de susa i loften, när hann reste.

Nu har ja ente hört mer au dänn berättelsen. Här va många gamla
paschaschor. - Blied lå po dänn syndra sian, männ de ble sålt när
tjärkan ble åmmböjd. Di kone jo ente ha hällten bli å hällten tegel.

Hann liddjor begraft här inj i tjärkan. Dänne häre Ramen där
e liasåmm en barnafod står ve hans gravvårrd. Där e trött me en
barnafod.

Annan upptekning i "Teckningar och Tonos" sid. 33-35.

ACC. NR. 2687

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Ingemar Ingers.....
Härad: Fär. Adress: Hvilan.....
Socken: Vomb. Berättat av Anders Bengtsson, Vomb.....
Uppteckningsår: 1930. Född år 1850 i Vomb.....

2687

4

Uppteckningen rör prästen Albrekt Ravn i Vomb (+ 1640).

Här va en präst di kalla "Ram ifrå Skåne", såmm kone tvinja
dänn onde. Hann har bot där hänne såmm de höjja träd e, där har
prästagåren liddjed.

Prästen Albrekt
Ravn i Vomb.

Jo, di sa ad hann va inje i udländed å drew dänn onde ud åu
en prinsässa. Å di ville ersätta -n fårr de, männ hann svara
åmm di ville sjäntja litta bli ti tag po hans gamla tjärka,
dänn va fatti.

Männ hodden ska I få -ed övor ti Svarje? - Ja, de ska ble
min sag. - Å hann tvinja dänn onde te å driva -d övor vanned.

Når hann då va färi, så sa hann: "Nu tjör vi." Så bärja bli-
samlinjen å driva ud ti havs. Männ de sjonk ente. De flöd
åvan övor ti dänn svenska sian.

6.

ACC. NR.....

Landskap: Skåne. Upptecknat av: Ingemar Ingers.

Härad: Fär. Adress: Hvilan.

Socken: Vomb. Berättat av Anders Bengtsson, Vomb.

Uppteckningsår: 1930. Född år 1850 i Vomb.

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

6

Levau.

Uppteckningen rör Fiskare Jöns Levau i Fiskarehuset, Harlösa s:n.
(f. 1835, d. 1905).

Litta kånstor konne hann, bevars. Hann va trod ti-d,
imellortid. Där va en hänne ifrå Vresel; dänn hann klinte ti
Levå i tidninen, männ Levå hann svara dänn i tidninen, så
hann måtte tia.

Di sa hann konne stilla blohálninj. Männ ja hade en ko,
såmm hade blohálninj, å dänn humm dö lia väll.

Di sa hann va skyll ti ad skolemästare Nilsen hann ble i
sjön. Männ de va såmm sajt fylle. Hann hade vad nor-po å skole
gå imod hömmed. Hann hade vad inje hos Levå. Å hann sypp meed,
skolemästaren. Hann hade kommed au väjjjen å bled vilse. De ble
såkallad ren olykkshändelse me ded. Nu va de åmm kvällen. Di
sa en au Levåus påga hade fyllt -en änna närr te Igla tjarr.

✓ I detta hände 1885.
Skriv endast på denna sida!

LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Di konne se presis fjeden där hann hade stämmt ve sjön å trött Levau.
ud. Han hade en päls po, så hann hade flöded auan övor po byljan.
Hann hade flöded auanpo byljan te Klöstors lann.

Levåu hann rya se å sa hann va illa trod, "männ ja har min
själ injen del i -ed."

Levåu hann va en dokti mosikant. Han spila ve höstajillen po Levau och
Nygår. Å här va en å sögte klåkkare-kalled, såmm hidde Enninjer, musikdirektör
Enninger. Å hann komm å hade fiolen mä se po höstajilled. Så sa Levå te den
andre spelemannen: "Ja, dänn hann e varre än vi. Nu kann vi ta vå-
ra fiolor å gå." - Hann va kångeli håv-mosikor. Hann pråva två
gånga här te klåkkare-kalled. Männ Vebrena di rysta övor. De va
en dokti sångare å spelemann. Hade Nygårana fåd rá, så hade hann
bled klåkkare. Hade arbétarna rysträtt, så hade hann stråged hid.
Männ de va bara di såmm hade hömmane, såmm hade rysträtt. Hade
hann bled här, så hade hann tad en au Nygårs döttra te hustru.

Fjed, fjät, steg; stämma, stanna. - Musikdirektör John Enninger,
den framstående kännaaren av skånsk folkmusik; f. 1844, d. 1908;
sökte klockarekallet i Vomb och Veberöd 1882. Blev kort därefter
kantor i Höör.

2687

Carl XV
på Tvedöra.

8

Carl XV på Tvedöra.

Ja har set Kal dänn fämmtene i mina daga. Ja jikk här å vakta i Möllehusen. Så reste hann ifrå Klöstor te gamla Tvedöra. Hann lå po Fliinge åmm natten. Så övorraska hann dämm po lägored, di visste ente när hann komm. Te sista slut kone di ente barja se. "Nu har vi hans majjestät vicked ögonblick som helst." - Å officerarna va rent syltna å jikk inj å skole ha se litt te livs. Männ mannskaped ble ståenes. - Så komm hann aganes i en gompa-tjarra; stalldränjen po Fliinje sjussa fårr hann. Å hann sa ti officerarna: "Mannskaped kann mann lida po, männ jär kann mann ente lida po."

Möllehusen: namn på gårdar i Vomb, utmed landsvägen Sjöbo-Veberöd. Klöstor, Övedskloster. Sylten, hungrig. Gompa-tjarra, gumpakärra, liten tvåhjulig vagn, som bl.a. användes till transport av gödsel, märgel, lera m.m.

ACC. NR.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Ingemar Ingers.

Härad: Färss..... Adress: Hvilan.

Socken: Vomb..... Berättat av Anders Bengtsson.

Uppteckningsår: 1930..... Född år 1850 i Vomb.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2087

9

*Uppteckningen rör Riksdagsmannen Nils Måansson i Skumparp,
den s.k. Skumpen.*

Skompen hann bode ente så långt ifrå Sniberop. De va en bonadränj. Ja har snakkad me hans sönor mä. Dänn ene ble rikkstasmann, å dänn andre ble en fyllehong.

Hann va faddor te Kal dänn fämmtene, Nels Månsen, visst va hann, dänn.

De e väl historia väl. Når Kal dänn fämmtene va jifft, så va där ente utan en dötter. Så ville hann humm skole hatt kronan, männ de va imod lagen. Å Kal dänn fämmtene ble dömmde te fämm minutors arrisst. Å Nels Månsen jikk ud au rikks-salen. Å hann sto å vännde se imod hela rikks-styrkan, såmm skole ta-n inj. Alla hade di skoded hela rikkstas-familjen.

Skriv endast på denna sida!

Nils Måansson
i Skumparp,
(Skumpen).Skumpen och
Carl XV.

Å när di då komm åpp samlada, så va hann åpprörd (näml. Carl XV), "Skumpen."

Så sa hann te hina: "Så vit och blond som dä är, så skall jag
färga dig röd, och de oxar som din far har götat skall boda i blod." 10

En gång sad di å sköjja, å Kal dänn fämmtene va en bona-kång.

Så sad di å knoffas. Å Nels Månsen sad nämmst kången. Å när hann
skolle knoffa kången, så sa hann: "Min far va en åkkorbrugare, å när
hann komm te ännen, så vännde hann åmm" †, så lo hann stöden gå tebaga.

När hann sto faddor te prinsässan, så fittj hann en ny klänninj
au dråttninjen. Så ville hann ente ha di udanpo. Hann hade skinj-
böjsorna å sin tröjja udanpo ^ä/di nye klärna injan fårr. Så frågte
dråttninjen vaffårr hann ente hade sin klänninj pó. - "Jo, ja har
dänn pó, männ de såmm mann har tjärast har mann nämmst kråppen."

Eftersom Nils Måsson dog 1837 kan han icke ha varit riksdags-
man i Carl XV:s tid. Den ovan relaterade händelsen i riksdagen kan
icke gärna vara annat än ett sägenmotiv som blivit anbragt på Nils
Måsson. Den dåvarande kungen var Carl XIV Johan, och han hade som
bekant ingen dotter och kunde alltså icke ha gjort något försök att
göra henne till tronföljare. - Bona-kång, bondekung. Klänninj, kostym,
användes även om manskläder. De båda senare historierna om Nils
Måsson äro mycket utbredda i Sydkåne.

//.

ACC. NR.

Landskap: Skåne. Upptecknat av: Ingemar Ingers.
Härad: Färs. Adress: Hvilan.
Socken: Vomb. Berättat av Anders Bengtsson, Vomb.
Uppteckningsår: 1930. Född år 1850 i Vomb.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

11

Uppteckningen rör Skolgång i Vomb omkring 1860.

Ja jikk i skole färr skolemästare Nilsen. De va i dänn
gamla skolan. Då va vi hondra trettien de sista åred ja jikk
där. De va en andans mann te å lära barnen, männ stränj va hann.
Männ ja bejittj me. De va en gång de va dänn fåste april. Di
skole narra dåmm april, di skole gå inj en å en å anmåla se
färr skolemästaren. Där va flere såmm komm inj, å de va de såmm
reta -n. Dänn gången ble där ranscherad i blann skolepågana. Di
fittj pryl. Hann hade en råttinj, å hann to dåmm framm ti ka-
tédoren, å där smorde hann dåmm en ätte en an.

Hann hade minsann et stift arbete å va ena i blann så många.
De va ingen ongor hann ble arri i blann.

Skolgång i
Vomb omkr. 1860.

12.

LUND'S UNIVERSITET'S
FOLKMINNESARKIV

Sån-bänken dänn sto där, männ dänn gajna vi ente. Vi skrev Skolgång i
Vomb omkr.1860.
po tavla jinast. Där va en skolemästare såmm hidde Pärsen, dänn
hann gajna dänn.

2687

12

De va ente nåkk hann hålt reda po dämm i skolan, männ hann
tokta dämm i byen åsse. Di tore ente svarja, å di måtte visa åpp
hännorna maren å midda å kväll, så di va rena. Å di fittj ente
gå inj i husen me våda hosor å sko.

Då hade vi svänsk historia å jeografi å fårrklarinj å testa-
mänte å flere salmor i salmebogen. Dänne häre hålt se mäst te
evanjéliom. De tytte hann vi hade mäst nytta eu.

Anders Nilsson, född i Högseröd 1828 och död genom drunkning i
Vombsjön 1885, var skollärare i Vomb i 30 års tid och var en mycket
duglig lärare. Hans hustru Matilda Nilsson var känd som en skicklig
barnmorska. Omständigheterna vid skollärare Nilssons död äro höljda
i dunkel. Han efterträddes av sin son Gottfrid Nilsson (f. 1861),
som var lärare i Vomb till 1924.

13.

Dagg såsom botemedel.

Åmm di hade nån döllihed, så skole di gå där de va svär å rylla se i daggen.

svär = svål, eller gräsmatta, tjock gräsväxt.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

13

Dagg såsom
botemedel.

Gråbön och dess kraft.

Di gamle hade fårr dämm, ad dänn där kone ta gråbunen missåmmarsåftan när dänn blomma, di skole kona sí åu de såmm skole hända å' hade hänt. De skole hälst va klåkkan tål misåmmars natt di skole få dänn blomman.

Bråbön = *Artemisia vulgaris*. Si åu, egentligen säga av = säga besked om.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

14

Att få spå-
domskraft
genom gråbön.

Bla.
Först höst
Vombs in Sägen om Vombs kyrka.
1930

15. Br. And. Bergström
född 1850 i Vomsl
~~Jugoslavien~~ Ingess Linn

Po dänn tåften såmm di månge gårana sto, där har ståd en
tjärka en gång. (Där grava min far närr pantåfflor en gång,
å där sto en tjista såmm där va jarngréva). Dänn gamla
tjärkan ble närrbränd, humm brännde närr där humm sto. Så
skole di byddja ny tjärka, å di skole byddja na po plassen
där humm sto. Männ sin komm tömmored åpp po dänn bakken där
humm nu står. Di gamle sa ad där va et par oxa å dro tömmored
åpp där humm nu står. Di sa ad tömmored va kommed där åpp
po dänn lén.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

Sägen om
Vombs kyrka.

15

Om Vombs kyrka. Kyrkliga sedvänjor.

Te nor där va stort udbyddje di kalla vapenhus. De va i krijs-tidor, så skole mannfälken alltid va beväpnada, så la di dārras vapen ifrå se i vapenhused. - I min tid så va där bräde böle där klåkkan hänjde. De sto ve dānn syndra sian, litt ifrå tjärkan. Ja har ståt där, så ja har rinjt klåkkan där.

Här i dinne fårrsamlinjen har vad et farlet tjärkegångsfalk. Humm va full varenda sönda, så di måtte skiftas åmm å sidda. Å gången va pikkande full. Här va fullt i tjärkan alltid, ti här kom en tjärkeharde såmm hidde Strömm. De slappas me tjärke-gåened. Å harrana di åppfödra dārras tjenare å gå i tjärkan, å jikk di ente, så fikk di skamm. Å där va två bänjtja te vår går; å gamle Norström hann titta se åmm, åmm där va nân, å di såmm ente va där, di fittj skamm åmm månda-marnen.

Å missåmmarsdå då åffra vi te prästen. Di maschera åpp te altared å la pänjana po dānn ena sian. De va ättesåmm di hade, en fämmti-örinj älla plåt. Di såmm va mera fårrmörgna di la en krona.

1) Namlijen för kyrkan ombyggd 1870-71. 2) S. P. S. Störm,
kyrkohush i Vomb 1889-1900. 3) Namlijen de tre Vomsgårdarna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

2687

Vombs kyrka.
Kyrkliga sed-
vänjor.

16

2687

Nattvards-
gång:Nattvardsgång.

De mingsta va en fira gånga åmm åred - å nu e där di såmm allri går te nattvården - ja ved di såmm ente har gåd ti nattvården sin di jikk dänn fåste gången.

Di sa, di gamle: "Vi ska gå ti altars i maren." Sin så ble de "gå ti nattvården."

De va en sed iblann allmögen, di smägte nästan allri nå'd, ingan di jikk ti nattvården. Männ så va här en präst såmm hidde Vigren, såmm sa "de va ente fårrbjúded å äta en liden smörgås till en kåpp kaffe. Dänn lagen e nu satt." - Där va di såmm måde illa au å fasta. - "De e gamla fårrdamma", sa Wigren.

De kalla vi fårr en dug, de va när altar-ronden ble full, de kallas fårr en dug. Å så skole di la tekkna se söndan fårrud, ingan di skole gå, så prästen skole ha reda po hår många där komm. Di skole tekkna såmm söndan fårrud. Männ nu e de åu-gåd, nu e där ingen tekkninj te nattvården, nu får di komma såmm vill.

Skriv endast på denna sida! ✓) Kyrkohand : Vomh 1856-1866.

17

Kyrktagning. Kyrkoskrift.

De va när kvinjan hade fåd barn, så en månads tid ätte barned va fött, så tjärkeharden skole le hinne inj åmm tjärkedören å lesa en böñ övor hinne. Å va de en kvinja såmm hade färrkvavd sitt barn i sömne, humm skole stå tjärkeskrift. Dänn sista ja har hört ded, så va de vår gamla barnamorska, Nilsen. Humm va kommen ti å sömna ifrå ed. Männ humm ville säl ta imod dänndärne tjärkeskriften. Humm skole åpp ve altared å di kalla stå skrift. De står visst i gamla salmebogen, en kann leda åpp -ed där. - Nu går di ente i tjärke mer, nu e de udgåd Å va där nån pia såmm hade fåd oakta barn, så skole di mä stå skrift - å där skole två kara höra po - injan di ble inj-tana i tjärkans rektihedor.

Gå i tjärke = kyrktagas.

2687

Kyrktagning.

18

Kyrkoskrift.

19.

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

Den första tidningen i Vomb.

Den fäste tidninen ja så, de va hos en såmm hidde Hans Pärssen; hann va kommenalorförane i Våmm. De va Lonns Dagbla åmm ja ente feltár me. De e näkk imellan sexti a sjutti år sin. Hann flytte härifrå, när gårana ble böjda. Di to hans jor te Södorgår.

- Lunds Dagblad hette på den tiden Lunds Veckoblad. - "när gårana ble böjda", när gårdarna blev byggda, nämligen de tre Vombsgårdarna, Norregård, Nygård och Södergård.

Den första
tidningen i
Vomb.

19

Begravning.

Når de va bättor fålk, så va de en syn da, männ når de va sånna såmm ja, så va de en sönda. Di bar dämm ifrå hömmed ti graven, å där skole klåkkaren stå ve ledana å sjonga, när di komme liged. Så hade di dämn seden, ad fårr värt lij såmm ble lajt, så ble där satt en lapp inj po tjärkeväggen. (Di fikk di járra i himmed). Så där sad så fullt au sånna lappa i tjärkan, po dänn närrre väddjen, där fruentömmorna siddor, männ di ble närr-revna när tjärkan ble ansad.

Såmma hade ligbrév di kallar. Di hade di hömma i stuan. Där va ängla po å ligtjista å jus po tjistan, å svärta kantor. Di häjnde po väddjen. Där va särskilta såmm va mästare i sånna. Dänn siste ja ved, så va de en målare ifrå Veberöd.

En syn da = en söckendag. Ledana = grindarna (lede = grind). "når tjärkan ble ansad" d.v.s. när kyrkan blev ombyggd (1870).

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

Begravning.

20

2687

En själv-
mördares
begravning.

21

En självmördares begravning.

Jo så va här en såmm häjnde se, hann hidde Johánn. Å po
dänn tiden, så färr å begrava sälspillinja skolle di gå te
kångs. Å de to en farli tid, hann sto här en farli tid. Hann
sto åppe i graven i sin tjista. Dänn va töppt. Så va de
missåmmarsåftan, di rännde här näre å dansa i byen. Jo, så osa
hann änna nör i byen. De va en farli stank au -en. Så va de
en di kalla Ola Ok, de va en livad fyr. Så jikk hann åmm natten
å hölldé på -en å sa: "Se nu höljor ja pó de, Johánn, så får du
stå åpp, när hina pågana står åpp."

Så va där en präst såmm hidde Trägår. Hann sa: "Påg, du
kann ble olyttjeli, männ vi ska färrsöja å tysta nör -ed."

Kannsje prästen jikk åpp där sin å kasta pó -n, de e där
injen å ved.

Carl Emanuel Trägårdh, f. 1818, d. 1899; vice pastor i Vomb
på 1850-talet. Anm. av upptecknaren.

Skriv
et
Fastlagsgille.

1930

Fastlagsgille.

gg.

Nybyggs
Per. And. Bergström
Född 1880 i Västervik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

Fastlagsgille.

De va fastelanns-månda. Då hålt di hälet. Di hade dans
fårr se. Di slo ente katten åu tynnan såmm po andra ställe.
(Våmm har alltid vad litta tebaga fårr andra bya). - De va
nån bonagår där de fårefallt. Då skole dränjana läddja ud
värs litta te mad å öl. De jittj ikrinj po ställen; di måtte
ta imod dåmm. Di la ihoppa, å fruentömmorna di hade bagt kagor
di hade mä se, å de va rektet fint, å de vara flere da. Di
dansa po loen. Nån dansa å nån spela kort. Di hade en spéle-
mann såmm hidde Annors Mårtensen. (Hann va farbror te Katrina
här hide). Iblann va di två. Dänn andre hidde Jins Nelsen -
Jins spélemann kalla di -en. Då fikk di vatt 'di ville ji. Di
jikk omkrinj me två tallritja å to åpp spelemans-pänja. Sin
räkkna di dåmm framme ve bored. De blikk ente så lided. De va
gammeldas-dansa; de va kadrill å pålscha å vals å allt möjje-
let, å "birenbomschan" (di båkka hoeded inj åmm armana po var-
andra; de så galed ud). Di fittj dansa te di ble varma. Ble
de fårr meed kalt å rälet, så åapplåt bonen stuan te dåmm. Di
hade ente utan lergöl.

Skriv endast på denna sida!

22

87
ACC. NR.....

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers
Härad: Färs Adress: Hvilan
Socken: Vomb Berättat av Anders Bengtsson
Uppteckningsår: 1930. Född år 1850 i Vomb.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

24

Uppteckningen rör Majsjungning m.m.

Maj-sjungning.

Ja fårr all del. Di jittj å sjong åmm natten. Di skole
gå, så di kone gå omkrinj po alla ställen. Männ de ble en
dölli sång te sist, fårr di skole få brännevin po alla ställen.
Piorna va mä. Då skole di gå po värt ställe. Di skolle sjonga
injan di sad åpp. Di skole ta dåmm po sänjen. Ja har allri
vad mä. De har ja vad fårr liden ti. Männ ja har hört hodden
di dros mä -ed. När di jikk ikrinj så va di så många di
kone ble.

Männ åmm dan så slo di slänjerompa di kalla. De va ude
po et frit fält. Vär kar hade et fruentömmor di hålt i. Så
skole di svänja rongen åmm. Di hade bån (band) ällören nestug

di hålt i. Di hålt i vår sin änne. Där hade vår kar sin dam. Så Slängerumpa.
svänjde di ront te di ble tjea au de. Så hade di spelemannen mä
se. De har ja set många gånga. De jore ongdämmen när di va
sinjada, när di ville ha nåd rektet särskilt nöjje. Min kvinja 25
har vad mä i slänjerompa.

Di hade ente ens ställninja övor allt.
Så nån da ättor hade di bal. Di la ihoppa te öl. Di fittj
malt po ställen, så di kone bryddja rektet öl.

Midsommarfirande i Vomb.

De har här vad all tid änna te i år, så har här vad rest majstång värt år. Di töjde blommor di jittj å fittj. De va ente så nogt. Då va där bode onga å gamla å dansa. Di komm änna ifrå Sillágra å Vevre å dansa. Å här va två spelemanna. Di tjörde pō änna te dar. Där va kannsje nån å jittj såmm ble tjea au -ed. Alla ble di där te dar. Å dränja di jittj å sypp når di ble vagna ijänn.

Ja kann minjs en gång å då hade di spelemanna mä se, di spela änna åpp te tjårkedårrorna. Så åffra di te prästen i tjårkan. De va missåmmarsdå. Här va en spillemann såmm hidde Annors Mårtensen. Hann jikk me fiolen i teten. Fruentömmorna va merendels klädda i vida ärmor å röa tjortla. De va missåmmarsdå.

Majstången restes på en öppen plats i Vombs by, som kallas Gadan, och blev fotograferad där 1929. - Töjde, tiggde (av tyddja = tigga). Nogt = snält. Dar = dager, dagsljus.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

Midsommars-
afton.

26

Midsommarsdag

47.
LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Höstagille å Nygård.

Di jore höstajille te fålked, injan di flytta did, männ
1)
då komm di alltid säl neret där. Di hade mad mä se. Vi va åppe
po byggnaden å fikk kaffe å jäga. Sin dansa vi po loen å fikk
mad. Å de vara så länje di va där å änna te Gustav Norströmm
2)
flytte därifrå. Sin e där ente jort nåd höstajille.

1) härmed avses att inspektör Nordström icke bodde å Ny-
gård den första tiden han hade det i bruk (se sid.), 2) 1912.

2687

Höstagille
å Nygård.

27

Om Vombs by.

Före utbrytningen låg hela Vombs by på ett ställe. På den s.k. Toften (Tauten) låg flera gårdar. De låg så tätt så man kunde inte köra emellan. Efter en eldsvåda 1821 blev de flesta gårdarna utflyttade. Då skedde utbrytningen här i Vomb när den branden hade varit. Prästgården blev flyttad ner i samma veva. Där Karna bor har varit stugelänga till prästgården. Där Mårten Rönn han bor där låg klockaregården. Den blev neddriven och flyttad ut. De blev flyttada ut på en gång, både klockaregård och prästgård och allt ihop. - Byen brände när mor låg i vaggan. Det brände alleredan i vaggan när de drog ut den. En del av de utflyttade gårdarna blev kallad Raby och en del Möllehusen. "Di kallar fårr Myllehusen såmm liddjor här närra ve väjjen te Sjöbo. Där lå en vannmylla po hinsien åen, i Övorlövs sákken."

"Här va en bakke där alla gobban skolle samlas där maren å läddja åpp rå hodden di skolle ha -d. - Å där såmm Firred (Furet) nu e, där hade di bede te dårras kredj."

39.

Mera om Vombs by. Anläggandet av Vombsgårdarna.

Nygår ble böjd (byggd) fåst. De va femtiåta; å Syndregår
va dänn andre i årninen. Å di flytta nåkk hid, Norströmmes,
sextiåta, di kalla de tårra åred. Älla (eljest) Norströmm,
hann to asta te Klöstor varenda lörda å så ijinnom papéren.

Baronen har gajnad Syndregår et år. Sin fittj Eriksen
fatt i ed.

Dänn fåste såmm arrendera Närregår hann hidde Lantmanssen.
Hann ble udfatti po -ed.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

Om Vombs by.

29

De första innehavarna av Vombsgårdarna voro: Anders Nordström (1812-1891) å Nygård, Axel Lantmannsson å Norregård och Carl Eriksson å Södergård. - A. Nordström hade i många år varit inspektör å Övedskloster. Sedan han 1868 flyttat till Nygård, var han fortfarande så oumbärlig vid förvaltningen av Övedsklosters gods, att han i flera år framåt reste till Övedskloster en gång i veckan. Han bodde å Nygård till sin död. Efter honom innehades Nygård till 1912 av hans yngste son C.G. Nordström.

Axel Lantmannsson måste gå ifrån Norregård redan 1881. Han flyttade då till Nässjö och dog vid hög ålder i Norrköping.

Äldermanssysslan i Vomb m.m.

Ällormannen hann ble ente vald fårr värt år. Hann hade dämm syslan fårr jömt. Hann bode i et hus, såmm liddjor här åppe po bakken. De va et lided tårp hann hade. Hann hade en häst å et par koor. De hade hann arrende-fritt. Jo, hann hade de te hans yrke. Når di ville ha bönnorna te Klöstor så sjittja di bod ti ållormannen. Så jittj hann omkrinj te alla såmm skole åsta. Hann hade byahorned. De hörde såknen te. Då skole di samlas po dänn bakken, såmm liddjor här bag åmm. Så skole di samlas där. Så hade di kreatur po bede här ude (där såmm Firred nu e). Så hade di jort fårrtréd, så ble di ovänner. Å de skole avjöras där. Där e tad många fajnata tag där ude. Byahorned de va jort au kåppar. Själva mongstikked så kallad de va en sårts svårt eg älla horn. Ja tror visst ad de komm te Klöstor. Männ ja ved ente säkort. Männ de sista ja så -ed, de så ja ve Nygår. - Hann hidde Annors Jynsen, de va dänn siste. Dänn såmm hade hatt de fårr hann, de va hans svärfär. Hann hidde Tröls.

Äldermans-
sysslan i Vomt

Hoveriarbetet.

Di jittj alla te hoa po bo Klöstor å Svansjö. Di skolle

tåska, di hade där sitt gol å tavla. Fruentömmorna skole klippa
får å tvätta. De jikk ätte bodninq; där va injentinq bestämt.

Di hade di kalla ållormann. Di sjittja bod ti hann, så skole
hann tuda i horned. Så ska ja si harren, här va injen väjj ifrå
byen å åpp, så di måtte ria po markorna.

Bårtjana skole mä járra arbete å liaså åpp ifrå Jälmared -
de va sammor dant.

Di sluta me de dajsvárka-gåened när disse gårana ble böjda.
(näml. Nygård, Norregård och Södergård). Då ble di tana te dåmm,
menn bara "byarna" (d.v.s. husmännen i byn). Menn Rabyna går te
Klöstor inu. Di ska járra et dajsvárke i månaden, piorna å
dränjana. Nu e di tinjade te å járra di dajsvarken, menn di får
betalninq; menn bränne-äkkorna får di injentinq fårr. Nu går
boded i jenom telefon ti en viss pärson, så ska hann boda ifrå
se te hina. (de andra).

Y
tåska = tröska; gol golv; bårtjana, invånarna i Björka.
SKRIV endast på denna sida!

2687

Hoveriarbetet.

32

Hoveriarbetet. (forts.)

Di skole spinja linned här i byen, gammalt fålk, å di
skole plåkka firrepärör å tårra po tegelbruged å ta frö au,
så slapp di å tjöva frö.

Nygård, Norregård och Södergård anlades omkring 1860.
Rabyna, invånarna i Raby. Bränneättja eller bränneäkka = ved-
körsel. Linned = linngarn. Firrepärör = furukottar (på samma
sätt granepärör = grankottar). Dessa frö, som folket uppsam-
lade, användes till de stora furuplanteringarna å Öveds-
klosters gods i mitten av 1800-talet.

ACC. NR.....

Landskap: Skåne. Upptecknat av: Ingemar Ingers

Härad: Färss. Adress: Hvilan.

Socken: Vomb m.fl. Berättat av Anders Bengtsson, Vomb.

Uppteckningsår: 1930. Född år 1850 i Vomb.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2687

33

Husförhör.Uppteckningen rör Husförhör.

Husförhören di jikk omkrinj. Po Nygår å Södorgår å Raby. Rabyna di hade i prästagåren. Alla tre gårana di va po en gång, å Tegelbruged å Myllehusen di va fårr sé; å byarna hade särskilt. Di va i skolan. De va en gång åmm åred, de va när tjenarna va komna i tjenst, di såmm hade bytt åmm. De kone bo ble po fåremiddan å ättemiddan. De va merändels po ättemiddan. De vara ente länje. Sin di fikk lest där sitt stikke i fårrklarinjen. Där va jo nån såmm va dållia ti å lesa, å de va jo hånt när di ble tifrågade.

Hä bode en man; å di hade husförhör i Sövdebårj. Så kone hann ente lesa, karen; så sa prästen vimm hann hade gåd å lest fårr. "De va dänn jävelen såmm hänjde se!" - Å di kom
Skriv endast på denna sida!

i grin alli hopp, å husforhöred ble slut.

Husförhör.

2687

A de va övor hela Svarje, så hade di husförhör. Ja har vad i Jälmared en gång po husförhör, å åppe i Östraby såkken, i Sniberop.

34

I Sniberop hade vi husförhör i skolan. Så frågte dänn tjärkoharden där åmm där va mer än en Gud. Jo, sa en kvinja, här e pänja-gudana mä. - Där va många männischor såmm va så fästa ve dårras pänja så di hade dåmm te guda. - Vi fnyste littamänn vi tore ente grina. Hann hidde Irén, de va en redi präst. Ja skjussa hanom många gånga ifrå Sniberop å ti Östraby. (Ja tjente i Sniberop i tre år, ja tjente en lafod såmm hidde Måns).

Så po ställed, så hade tjärkoharden å di såmm bode där littakalas. Männ där va ente nåd kalas fårr allmogen; de va i Torna härad di hade så dära. Där va kalas fårr storgöbbana å tjärkeharden; de va en set di hade där.

Golv och deras renhållning.

Di hade ente utan lergól. Di fäjde goled en gång i vikkan.
 I mitt himm fäjjde vi varenda da. Så när de va fint, så ströde
 di sån å ene po. Länjor tebaga i tiden så hade di halm po
 goled, när de va mer högtidlet.

Di hade stengól mä, au tegelsten. Fårr färrti alla fämmti
 år sin bejynnte di me brädegol. De va brea brädor. Ti bårja
 me såna di -ed. Di skura me bosvischor - de va bara te di
 store högtidorna. De va injा bärsta po dänn tiden.

Fäjja, sopa. Sån, sand. Såna, sanda, beströ med sand. Bos-
 vischa, halmviska.

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Golv och deras
 renhållning.

2687

35